

Η λαϊκή λογοτεχνία είναι μέρος του ευρύτερου συνόλου της λαϊκής μας παράδοσης. Ως τμήμα της προφορικής παράδοσης, περιέχει τις πλέον σύνθετες μορφές προφορικού λόγου. Στην προφορική λογοτεχνία έχουμε να κάνουμε με μία νέα παραλλαγή του ίδιου έργου, που διαρκώς αλλάζει από στόμα σε στόμα αλλά ο κεντρικός πυρήνας του παραμένει αμετάβλητος.

Με τη γνωριμία με το ζωντανό λαϊκό πολιτισμό μέσω της καταγραφής και παρουσίασης αυθεντικών λαϊκών αφηγήσεων, η σημασία της λαϊκής μας παράδοσης είναι πολύ μεγάλη, τόσο σε επίπεδο επιστημονικής κατάρτισης όσο και σε επίπεδο προσωπικής καλλιέργειας και αυτοσυνείδησης.

Για να ενταχθεί στη λαϊκή λογοτεχνία ένα είδος, δύο είναι τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχει:

- Πολλαπλή ύπαρξη, δηλαδή το έργο να απαντάται σε περισσότερους από έναν τόπους και εποχές.
- Ύπαρξη παραλλαγών (κατά την προφορική διάδοση αυτών των ειδών, από στόμα σε στόμα

ΕΙΔΗ ΛΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Στα είδη της λαϊκής λογοτεχνίας συγκαταλέγονται τα παραμύθια, οι παροιμίες, τα ξόρκια, οι ευχές και οι κατάρες, εκφραστικές χειρονομίες και κινήσεις, οι μύθοι, οι ευτράπελες διηγήσεις, οι θρύλοι, οι λαογραφικές λέξεις και τα *αινίγματα* και τα *δημοτικά τραγούδια*.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Το **Δημοτικό τραγούδι** ως λογοτεχνικό είδος αντλεί το υλικό του από την προφορική λογοτεχνική παράδοση, αυτήν που αναπτύσσεται από την ανάγκη που έχει κάθε άτομο και γενικότερα κάθε λαός να εκφράσει τα συναισθηματικά του και ψυχικά φορτία, τα ιδανικά του, τους πόνους και τις χαρές του, ακόμα τις εντυπώσεις και τις σκέψεις του μέσα στην ευκολομνημόνευτη ποίηση.

Το ελληνικό δημοτικό τραγούδι δεν έπαψε ποτέ να υφίσταται όπως και δεν έπαψαν οι Έλληνες να γλεντούν, να παντρεύονται ή να μοιρολογούν τα προσφιλή τους πρόσωπα. Το δημοτικό τραγούδι συνεχίζει αδιάλειπτα να αποτελεί τον εκπολιτιστικό καρπό μιας κοινωνίας που χαρακτηριζόταν από την πατριαρχική της οργάνωση και την κλειστή αγροτική οικονομία της.

Ο βασικός πυρήνας των δημοτικών τραγουδιών περιλαμβάνει στοιχεία κυρίως μη αφηγηματικά, στα οποία κυριαρχεί το συναίσθημα και οι άμεσες αναφορές στην καθημερινή ζωή, τις χαρές τις λύπες του λαού που τα δημιουργεί και τα χρησιμοποιεί. Τόσο στον κύκλο της ζωής (νανουρίσματα, ταχταρίσματα, μοιρολόγια, γάμου, ξενιτιάς) όσο και στον

κύκλο του χρόνου (κάλαντα, αποκριάτικα) τα δημοτικά τραγούδια είναι αλληλένδετα με τα σχετικά έθιμα.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

Ξεκινώντας με τη σκέψη ότι σε παλαιότερες εποχές η κοινωνία της Ελλάδας ήταν πιο συντηρητική και αυστηρή σε θέματα που αφορούν τον έρωτα και την τιμή της γυναίκας, μπορούμε να εξηγήσουμε την πλειάδα των δημοτικών τραγουδιών που δημιουργήθηκαν , για να εκφράσουν τον ανεκπλήρωτο έρωτα και τον πόνο που είχαν οι ερωτευμένοι νέοι, οι οποίοι δεν μπορούσαν να συναντήσουν από κοντά την αγαπημένη τους και να της εκφράσουν αυτά που ένιωθαν για εκείνη. Έτσι, όπως σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, έτσι και στον Αρχάγγελο της Ρόδου έχουμε πολλά τέτοια τραγούδια που εξυμνούν την αγάπη και τον έρωτα τον πλατωνικό, εκείνον που δεν μπορεί να εκφραστεί και που βασανίζει το μυαλό και την ψυχή. Ακόμη, ήταν συχνό το φαινόμενο οι νέοι να κάνουν

καντάδες, δηλ. να τραγουδούν έξω από τα σπίτια των αγαπημένων τους, για να τους ακούσουν και να βγουν για λίγο έξω και να τους δουν.

Ένα γνωστό, χαρακτηριστικό τέτοιο δημοτικό τραγούδι είναι ο «**Ποταμός**», του Αρχαγγέλου με τους χαρακτηριστικούς στίχους:

***«Η μέρα έχει βάσανα μα η νύχτα είναι ωραία
γιατί έρχεσαι στον ύπνο μου/και μου κρατάς παρέα
για μιαν Αρχαγγελίτισσα στον Αίθωνα ξενύχτησα»***

Επίσης, υπήρχαν και τραγούδια που στο περιεχόμενό τους για τον έρωτα αντικατοπτριζόταν και η ασχολία τότε των γυναικών, η κατασκευή χαλιών.

***Κόρη το κιλιμάκι σου πόσα έχει η αγορά του;
Την αγορά πλερώνω την και παίρνω την κυρά του.
Και φαίνεις και ξεφαίνεις και το νου μου εσύ τον παίρνεις...***

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Όπως προαναφέραμε, άρρηκτο στοιχείο της παράδοσής μας σε διάφορους τομείς, όπως και σε αυτόν του γάμου, είναι το δημοτικό τραγούδι. Σε κάθε περιοχή της Ελλάδας, σε κάθε γωνιά της, έχουν αναπτυχθεί διαφορετικά ήθη και έθιμα, στα οποία περιλαμβάνονται και ξεχωριστά κάθε φορά τραγούδια γάμου, εμπνευσμένα από την ιδιαιτερότητα του κάθε τόπου, τα βιώματα των κατοίκων του, τη γεωγραφική του θέση και την ιστορική του διάσταση μέσα στο χρόνο.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟ

Έχουμε επιλέξει να ασχοληθούμε με τα ήθη και έθιμα του γάμου στον Αρχάγγελο της Ρόδου, με έμφαση στα δημοτικά τραγούδια του γάμου αλλά και του έρωτα που αφορούν αυτή την περιοχή. Είναι από τα μέρη της Ρόδου που εξακολουθεί να τηρεί ακόμα τα ήθη και τα έθιμά του, σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής του ανθρώπου. Ένα απ' αυτά είναι και το έθιμο του γάμου.

Ο γάμος σίγουρα είναι μια απ τις πιο δυνατές στιγμές των ανθρώπων, ιδιαίτερα των ερωτευμένων νέων. Αποτελεί μια σημαντική αφορμή για γλέντι, χορό και φυσικά τραγούδι. Τραγούδι βγαλμένο μέσα από την καρδιά του λαού. Δημοτικό τραγούδι!

Ένας παραδοσιακός γάμος στον Αρχάγγελο, όπως άλλωστε και σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, αποτελεί ολόκληρη τελετουργία που αποτελείται από πολλά στάδια, σε καθένα από τα οποία έχουμε και άλλα τραγούδια. Εδώ θα παραθέσουμε τις βασικότερες φάσεις ενός τέτοιου παραδοσιακού γάμου, οι οποίες διασώζονται και ακολουθούνται μέχρι και σήμερα:

- 1) Την Τετάρτη πριν από το γάμο παίρνουν τα ρούχα του γαμπρού και τις «μονές», δηλ κουβέρτες, στο σπίτι - προίκα της νύφης, στο γάμο.(κατά το έθιμο του χωριού όταν γεννιέται ένα κορίτσι, οι γονείς οφείλουν να μεριμνήσουν να του φτιάξουν σπίτι.) Οι καλεσμένοι κουβαλούν και από κάτι. Όταν φτάσουν οι συγγενείς τα θυμιάζουν και τα ραίνουν με ροδοπέταλα και ανθόνερο. Συγχρόνως οι καλλίφωνες γυναίκες που παρευρίσκονται, ξεκινούν τα τραγούδια:

Ήρταν τα ρούχα του γαμπρού

Ήρταν και τα προικιά του

Στην κεφαλή τους τα κρατούν

Ούλλη (όλη) η δικολογιά του...

- 2) Την Πέμπτη ζυμώνουν τα «ψωμόπουλα», ψωμιά για το γλέντι του γάμου, το κουλούρι του κουμπάρου και του γαμπρού που είναι το μεγαλύτερο, τραγουδώντας έναν ιδιαίτερο σκοπό *«Το κουλούρι»* καθώς ζυμώνουν και πλάθουν. Ο ίδιος σκοπός τραγουδιέται και στην *«κουλλουρία»* (παραδοσιακό φαγητό αρχαγγελίτικου γάμου, σαν χυλοπίτες, που τις φτιάχνουν μερικές εβδομάδες πριν):

Έλα η ώρα η καλή

και του χριστού η χάρη

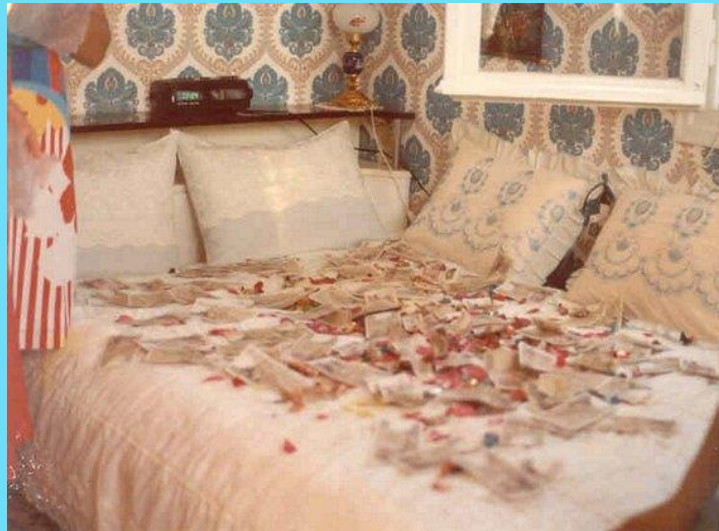
και να ναι καλορίζικο

του γάμου το ζυμάρι...

«Κουλλουρία»

- 3) Την Παρασκευή στρώνουν τον «Παστό» ή Νυφική «Παστάδα» , δηλ το νυφικό κρεβάτι και πρέπει να το στρώσουν εφτά φορές. στο τέλος ρίχνουν ρύζι, ροδοπέταλα και χρήματα:

Πριν και κατά τη διαδικασία οι «κανακιστές», καλλίφωνοι άνδρες και γυναίκες, τραγουδούν τα «κανάκια» με συνοδεία οργανοπαίκτων (παλαιότερα και το Σάββατο). Ρακί και παραδοσιακά γλυκίσματα για κέρασμα, όπως το μελεκούνη συμπληρώνουν το γεγονός.

***Εφτά φορές τα στρώσαμε και πάλι τα ξεστρώσαμε
του γαμπρού τα στρώματα της νύφης τα παπλώματα....***

- 4) Την Κυριακή πριν τη στέψη στο σπίτι του γάμου γίνεται το ντύσιμο της νύφης στο καινούργιο σπίτι. Όσο διαρκεί το ντύσιμο καθώς και έπειτα στον δρόμο για την εκκλησία οι οργανοπαίκτες και οι κανακιστές τραγουδούν, μέχρι που γίνεται στάση στην

πλατεία του χωριού «Αφεντικά» για τον «**μοναχικό**»(τραγούδι και χορός σε ρυθμό σούστας)

5) Το γλέντι της νύχτας της Κυριακής ξεκινά με τον «**Κάτω**» και κλείνει με τον τελευταίο χορό, το «**Ρινάκι**» καθώς και με ευχές (δίστιχο δεκαπεντασύλλαβο στο σκοπό του «**Ποταμού**»), όταν οι συγγενείς πια χαιρετούν το αντρόγυνο σαν φεύγουν απ το σπίτι όπου πάνε να τους «κλείσουν» μετά τον χορό.

Η μουσική και ειδικότερα το τραγούδι είναι από τις ελάχιστες μορφές τέχνης με τις οποίες ο άνθρωπος, και κυρίως ένα παιδί, έρχεται σε επαφή από τη βρεφική του ακόμα ηλικία. Έτσι, διαπαιδαγωγείται κατά κάποιο τρόπο ασυνείδητα και ασυναίσθητα, μέσω της μουσικής. Η μουσική και το τραγούδι συνοδεύει τον άνθρωπο στα βιώματά του, σε διάφορες εκφάνσεις της ζωής του, χαρούμενες ή λυπημένες. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, που, ακούγοντας ένα τραγούδι, το συνδέουμε πολλές φορές με διάφορες εμπειρίες που έχουμε βιώσει στο παρελθόν.

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η μουσική και το τραγούδι μπορούν να αποτελέσουν ένα πολύ πρόσφορο έδαφος για να μπορέσουμε, ως

εκπαιδευτικοί, να εντυπώσουμε και να μεταλαμπαδεύσουμε κάποιες γνώσεις στα παιδιά, γνώσεις, μάλιστα, που μπορούν να μείνουν πολύ ευκολότερα στη μνήμη τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, σε συσχετισμό και με τη σύντομη εισαγωγική αναφορά σε κάποια μόνο δημοτικά τραγούδια του έρωτα και του παραδοσιακού αρχαγγελίτικου γάμου , το επόμενο στάδιο της διαδικασίας που θα ακολουθήσουμε θα είναι να αξιοποιήσουμε τα τραγούδια αυτά διδακτικά μέσα στην τάξη.

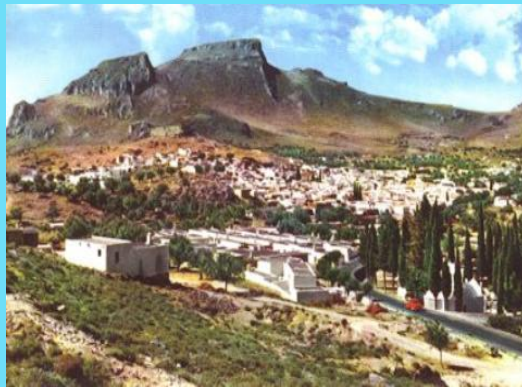
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

- 1. Ο ΕΡΗΜΟΣ**
- 2. ΣΤΟΝ ΠΕΥΚΟ ΤΟΝ ΚΑΛΥΒΩΤΟ**
- 3. ΚΑΤΩ**
- 4. ΡΙΝΑΚΙ**
- 5. ΚΙΕΛΗΝ ΑΝΤΡΑΝ ΕΧΩ**
- 6. ΤΟ ΚΙΛΙΜΑΚΙ**
- 7. ΤΑ ΜΕΛΙΤΖΑΝΙΑ**
- 8. ΤΟ ΚΟΥΛΟΥΡΙ**
- 9. Ο ΠΑΣΤΟΣ**
- 10. Ο ΠΟΤΑΜΟΣ**
- 11.ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ**

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Θέμα : «ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ»

Η ΟΛΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΘΑ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ
ΤΑΞΗΣ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Οι γενικοί στόχοι που έχουμε θέσει μέσα από τη συγκεκριμένη επιλογή είναι ποικίλοι:

Αφενός, να φέρουμε τα παιδιά σε επαφή, αρχικά με τα είδη της λαϊκής λογοτεχνίας, και κυρίως το δημοτικό τραγούδι, αλλά και γενικότερα με την παράδοση και την κουλτούρα ενός τόπου, για την οποία θα ευαισθητοποιηθούν στη διαφύλαξη αλλά και τη μετάδοση της, να αναπτύξουν και να ενισχύσουν το συναίσθημα του σεβασμού απέναντι στις παλαιότερες γενιές, να αναπτύξουν πνεύμα διερευνητικό αλλά και συνεργατικό, και όλα αυτά τα παραπάνω σε συνδυασμό με τους σκοπούς της τέρψης και της ψυχαγωγίας των μαθητών.

Τα μαθήματα που αξιοποιούνται σε συνδυασμό με τη διδασκαλία των δημοτικών τραγουδιών είναι:

- 1) ΓΛΩΣΣΑ,
- 2) Η/Υ,
- 3) ΜΟΥΣΙΚΗ-ΧΟΡΟΣ,
- 4) ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ,
- 5)ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ,
- 6) ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ και
- 7)ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Οι διδακτικές ώρες που μπορούμε να αξιοποιήσουμε είναι:

- 1)ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ,
- 2)ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ,
- 3)ΜΟΥΣΙΚΗΣ,
- 4) Η/Υ και
- 5) ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ.

ΕΝΑΡΞΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ- ΑΦΟΡΜΗΣΗ

Ζητάμε από τα παιδιά να φέρουν παλιές φωτογραφίες γάμου, των γονέων, των παππούδων ή άλλων, πιο ηλικιωμένων συγγενών, και να αντλήσουν υλικό από αυτούς τους συγγενείς τους, για το πώς γνωρίστηκαν και παντρεύτηκαν. Μέσα από αυτή τη διαδικασία τα παιδιά μέσα στην τάξη και ανταλλάσσοντας εμπειρίες, μπορούν να παρατηρήσουν ενδεχόμενες διαφορές. Αντλώντας αφορμή από αυτό, συζητάμε για τα έθιμα και τη διαφορετικότητά τους, για τη σημασία που έχουν για τον κάθε τόπο αλλά και για τη σημασία που έχει να δείχνουμε σεβασμό στην ιδιαιτερότητα του κάθε τόπου και την κουλτούρα αυτού. Καθώς η συζήτηση περί εθίμων προχωρά, μπορούμε σιγά σιγά να

εστιάσουμε στα έθιμα του γάμου, και πιο ειδικά στα τραγούδια του, τα οποία διαφοροποιούνται εντυπωσιακά από τόπο σε τόπο.

Συγκεκριμένα, κάνουμε μια αναφορά στο δημοτικό τραγούδι και επισημαίνουμε τη διαφορά που έχει από άλλα είδη τραγουδιών, κυρίως ως προς το στίχο, το δημιουργό του κλπ, και στη συνέχεια ακούμε και βλέπουμε βίντεο του www.youtube.com με τραγούδια γάμου από τους διαφορετικούς τόπους καταγωγής των μαθητών, ενώ στο τέλος εστιάζουμε στα τραγούδια του έρωτα και του γάμου στον Αρχάγγελο της Ρόδου, τα οποία εμείς θα επεξεργαστούμε .

Α΄ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

«ΜΙΚΡΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ»

(ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ Η/Υ)

Τα παιδιά εδώ επιδίδονται σε έναν -ιδιαίτερα ενδιαφέροντα για εκείνα- ρόλο δημοσιογράφων, καθώς ζητάμε από αυτά να αντλήσουν υλικό επεξεργασίας βασισμένο σε φωτογραφίες, άρθρα από τοπικές εφημερίδες και συνεντεύξεις, και στη συνέχεια αυτά, στην ευέλικτη ζώνη, καλούνται να το επεξεργαστούν και να το αξιοποιήσουν. Η όλη αυτή δραστηριότητα γίνεται επειδή δεν μπορεί το τραγούδι να νοηθεί ως κάτι ανεξάρτητο, αλλά ως τμήμα ενός ευρύτερου πλαισίου, που στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι αφενός οι αντιλήψεις και τα ήθη των ανθρώπων στο παρελθόν για το θέμα του έρωτα (ως προς το 1^ο είδος διδακτικής αξιοποίησης) και το έθιμο του γάμου (ως προς το 2^ο).

ΒΗΜΑΤΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Α)ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

Ενημερώνουμε τα παιδιά μέσα στην τάξη για την αποστολή τους, ενώ ακολουθεί καταιγισμός από ιδέες ως προς τι μπορούν να αναζητήσουν και να διερευνήσουν σχετικά με το θέμα μας, όπως πχ τραγούδια, παλιές φορεσιές γάμου. Μέσα από έναν γόνιμο διάλογο και την ανταλλαγή ιδεών, μπορούμε να καταλήξουμε σε έναν «οδηγό κίνησης» που θα έχουν οι μαθητές μας κατά τη διάρκεια της αποστολής τους. Κάθε παιδί αναλαμβάνει το ρόλο που θα έχει στην αποστολή, έτσι ώστε να έχουμε καταμερισμό εργασιών και καλύτερη οργάνωση της δραστηριότητας μας. Επίσης, καθορίζουμε τα απαιτούμενα εργαλεία της αποστολής, όπως πχ κάμερες, μικρόφωνα, ερωτηματολόγια.

Ενδεικτικός οδηγός κίνησης

Χωριστείτε στις 3 παρακάτω ομάδες:

1. Αναζήτησης:

(γραφτού υλικού, πχ στίχων ή άρθρων σχετικών με τα τραγούδια)

2. Φωτογράφησης:

- παλιών γειτονιών,
- Μέρη που σύχναζαν αυτοί που έβγαιναν για καντάδες
- Χώρους παραδοσιακών σπιτιών όπου γινόταν το «κανάκισμα» στο γάμο .πχ το κρεβάτι το νυφικό,

- Άλλων φωτογραφιών ή κάδρων που απεικονίζεται κάτι σχετικό με τα είδη των τραγουδιών που μελετούμε,
- Φορεσιέςκλπ.....

3. Συνέντευξης:

Παράδειγμα ερωτήσεων συνέντευξης:

- Πότε παντρευτήκατε;
- Από έρωτα ή προξενιό;
- Ποιες ήταν οι ασχολίες σας;
- Τι θυμάστε απ το γάμο σας;
- Ποια τραγούδια σας έλεγαν;
- Θυμάστε να μας πείτε;
- Ποια ήταν τα τραγούδια που έλεγαν οι νέοι όταν ήταν ερωτευμένοι; Θυμάστε να μας πείτε;

Β)ΕΚΤΟΣ ΤΑΞΗΣ

Εφόσον, ως δάσκαλοι, έχουμε ενημερώσει τους αρμόδιους φορείς και άτομα που προσφέρονται για επίσκεψη και ενημέρωση, μπορούμε να αρχίσουμε την εξόρμηση μας. Επισκεπτόμαστε παραδοσιακά σπίτια, στα οποία παρατηρούμε και φανταζόμαστε, με την βοήθεια των ηλικιωμένων ιδιοκτητών, όλο το τελετουργικό του γάμου, πού ντυνόταν η νύφη και πού ο γαμπρός, πώς καθόταν ο κόσμος, και γενικά όλη τη διαδικασία. Ακόμη, επισκεπτόμαστε λαογραφικά μουσεία, πολιτιστικούς συλλόγους, παλιές γειτονιές, παραδοσιακά καφενεία, όπου συχνάζουν άτομα μεγάλης

ηλικίας, από τα οποία μπορούμε να αντλήσουμε σημαντικές πληροφορίες για την αποστολή μας. Αξιοποιώντας τον «οδηγό κίνησης», προβαίνουμε

- σε φωτογραφίες σπιτιών, χώρων διεξαγωγής γάμων,
- σε συλλογές φωτογραφιών, βίντεο, καθώς και διαφόρων άρθρων και συνεντεύξεων σχετικών με τον παραδοσιακό γάμο στον Αρχάγγελο και
- σε συνεντεύξεις από ηλικιωμένους ή υπεύθυνους λαογραφικών μουσείων ή πολιτιστικών συλλόγων σχετικές με το θέμα μας

Γ)ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΛΙΚΟΥ

Σε αυτή τη φάση είναι ιδιαίτερα σημαντική η βοήθεια της τεχνολογίας. Στα πλαίσια του μαθήματος των Η/Υ διαχωρίζουμε το γραπτό-φωτογραφικό και προφορικό υλικό, σκανάρουμε φωτογραφίες, απομαγνητοφωνούμε συνεντεύξεις, και επεξεργαζόμαστε το υλικό που έχουμε συλλέξει. Χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα SLIDE SHOW, αξιοποιούμε το φωτογραφικό υλικό με συνοδεία τραγουδιών, ενώ με το πρόγραμμα MOVIE MAKER δημιουργούμε βίντεο με τις συνεντεύξεις των παιδιών. Επίσης, κατεβάζουμε σχετικού θέματος τραγούδια από το διαδίκτυο και δημιουργούμε φάκελο. Μια άλλη δραστηριότητα που μπορούμε να κάνουμε είναι να δημιουργήσουμε ένα ιστολόγιο (blog), στο οποίο τα οι μαθητές μπορούν να αναρτούν τις εμπειρίες, προσωπικά τους βιώματα και σκέψεις, και να ανταλλάσσουν δημιουργικά τις απόψεις τους για το θέμα μας και όχι μόνο. Όλα αυτά, βεβαίως, γίνονται με τη βοήθεια του δασκάλου ειδικότητας.

Οι ειδικοί στόχοι που προκύπτουν μέσα από μια τέτοια δραστηριότητα είναι ο τεχνολογικός αλφαριθμητισμός, δηλ η καλλιέργεια δεξιότητας στη χρήση Η/Υ και των νέων τεχνολογικών μέσων, η άμεση επαφή με τους

γηραιότερους, και η επεξεργασία- παραγωγή προφορικού και γραπτού υλικού.

Β΄ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ **«ΓΛΩΣΣΑΣ»**

Εδώ εστιάζουμε σε ασκήσεις παραγωγής γραπτού και προφορικού λόγου, κατανόησης κειμένου, μέσα από άρθρα και στίχους τραγουδιών, και αναλύουμε φαινόμενα ιδιωματισμών, δίνοντας επεξηγήσεις για την προέλευσή τους.

Ενδεικτικές ασκήσεις:

1. Ενώστε τις παρακάτω λέξεις με τις αντίστοιχες σωστές.

- 1) «Παστός»
- 2) «Ραίνω»
- 3) «Ρινάκι»
- 4) «Κάτω»
- 5) «Κουλλουρία»
- 6) «Κανακίζω»
- 7) «βαστάξεις»
- 8) «Κιέλης»
- 9) «Έρημος»
- 10) «Λαμένω»

- Τραγουδώ
- Τραγούδι του έρωτα
- Κρεβάτι
- Παραδοσιακό φαγητό γάμου
- Κρατώ
- Φαλακρός
- Ο πρώτος χορός στο γλέντι του γάμου
- περιμένω
- Ο τελευταίος χορός στο γλέντι του γάμου
- Ραντίζω

2. Α) Στα τραγούδια που σας δίνονται να βρείτε στοιχεία ιδιοματισμού και να τα υπογραμμίσετε.

Στον πεύκο τον Καλυβωτό

Στον πεύκο τον καλυβωτό
α που ναι στην Πατέλλα
Εκεί θα σε λαμένω εβώ
κ όποτε θέλεις έλα.
Θέλεις πουλί μου πρόβαλε
θέλεις μην επροβάλεις.
Κι άφηστη την αγάπη μας
να πάει στο χαλάλι.

Έρημος

Αχ τον έρημο σκοπό καρδιά μου σαν τον κούσεις,
Ο νους μου διασκορπίζεται σαν τ' ουρανού την πούσι,
Εύπνα ψιλομελαχρενή κ εβώ για σέναν ήρτα,
Για να μου δώσεις το φιλί να φύγω που ναι νύχτα,
Εύπνα κι ο έρωτας περνά από τη γειτονιά σου,
Χρυσές πλεξούδες σου φέρε να πλέξεις τα μαλλιά σου,

Τα μελιζανιά

Πέρδικα της ανατολής και ψάρι της θαλάσσης,
Τα μελιζανιά να μην τα βάλεις πια,
Τον έρωτα που πιάσαμε καλά να τον βαστάξεις,
Τα μελιζανιά να μην τα βάλεις πια,
Τα αηδόνια της ανατολής και τα πουλιά της δύσης,
Τα μελιζανιά να μην τα βάλεις πια,
Όλα γλυκά θα κελαηδούν όταν θα μου μιλήσεις...

B) Ποιο είναι το νόημα των τραγουδιών;

Παρατηρείτε κοινά σημεία ή διαφορές στο νόημα και στο λεξιλόγιο;

Βρείτε σημεία μεταφορικής σημασίας.

3. Δες την παρακάτω εικόνα και γράψε μια ιστορία με τίτλο:

«Στο σπίτι της γιαγιάς»

Θα περιγράφετε το σπίτι, τη γιαγιά με τον παππού, τις ασχολίες τους καθώς και τα συναισθήματά σας. Χρησιμοποιήστε διάγραμμα πριν γράψετε!

Γ' ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»

Σε αυτή τη δραστηριότητα προσπαθούμε να δημιουργήσουμε ένα κλίμα πρώιμου προβληματισμού, βεβαίως λαμβανομένης υπόψη της ηλικίας των παιδιών, που βρίσκονται σε προεφηβικό στάδιο ανάπτυξης, πράγμα που σημαίνει ότι μπορούν να συμμετάσχουν σε μια συζήτηση κοινωνικού προβληματισμού, αναπτύσσοντας κάποια επιχειρήματα και οργανώνοντας τις σκέψεις τους, χωρίς όμως ιδιαίτερη εμβάθυνση. Τα θέματα με τα οποία μπορούμε να καταπιαστούμε είναι οι σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι αντιλήψεις για τον έρωτα αλλά και το γάμο, η αξία της οικογένειας ως θεσμού, η ισότητα των δύο φύλων και η θέση της γυναίκας, και όλα αυτά σε συγκριτική αντιπαράθεση ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν. Επίσης, αναφερόμαστε στο θεσμό της προίκας και ζητάμε από τα παιδιά να μας πουν πώς τον αντιλαμβάνονται και αν τον θεωρούν σωστό στις μέρες μας. Αυτό που μας ενδιαφέρει και που θέλουμε να σώσουμε έμφαση είναι να εμφυσήσουμε στα παιδιά την αγάπη για το διάλογο και το σεβασμό στις απόψεις ου συνομιλητή του.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ:

- 1) Μελετήστε τους στίχους των τραγουδιών «κίελην άντραν έχω» και «το βοτάνι» και συζητήστε το νόημα.

Κιέλην άντραν έχω

Κιέλην αντραν έχω κι έν εχει τσουλί,

Θα πιω να του περάσω τρίχες με το σουβλί,

*Κι επέρασα του τρίχες, τρίχες με το σουβλί,
Και τούτος ο κακούργος δεν θέλει να με δει,
Κιέλην άντραν έχω πώς να σας το πω,
Με δέρνει με σκοτώνει μα εβώ τον αγαπώ.*

Το βοτάνι

*Έρωτα που με πλήγωσες δως μου και το βοτάνι,
Γιατί στον κόσμο δεν έχει γιατρό για να με γιάνει,
Που τες πολλές λαβωματιές που χω στα στήθια πάνω,
Τα νιάτα μου βαρέθηκα και θέλω να πεθάνω,
Τα πάθη που χω εγώ για σε, βουνό δεν τα σηκώνει,
Μα η πολλή αγάπη σου σαν το κερί τα λιώνει.*

2)Με βάση τα παραπάνω τραγούδια να συζητήσετε:

A) Ποια η θέση της γυναίκας τότε και ποια σήμερα σε μία σχέση απλή ή γάμου;;- Συμφωνείτε στον θεσμό της προίικας;

B) Τι πιστεύετε ότι πρέπει να υπάρχει σήμερα σε μια σχέση για μια καλή επικοινωνία;

Γ) Δείτε το παρακάτω τραγούδι και πείτε σε αντιπαράθεση με σήμερα πώς εκφράζεται ο έρωτας από τα νέα παιδιά;

*Η μέρα έχει βάσανα την νύχτα ειν' ωραία
γιατί έρχεσαι στον ύπνο μου και μου κρατάς παρέα
Απόψε η νύχτα χιόνισε και τα πουλιά παγώσαν
Κι εγώ στην πόρτα σου έμεινα και κρύο δεν ενιώσα...
Για μιαν Αρχαγγελίτισσα στον Αίθωνα ξενύχτησα*

<i>«Ποταμός» παραδοσιακό Αρχαγγέλου</i>

3) Διαβάστε το τραγούδι και σε συνδυασμό με τις παρακάτω φωτογραφίες σχολιάστε για τις ασχολίες της γυναίκας στην οικογένεια και στην κοινωνία πριν και τώρα.

Κόρη το κιλίμάκι σου

*Κόρη το κιλιμάκι σου μην το πολλοφοβάσαι
Βάλε την τύχη μου μπροστά και κείνη βοηθά σε
Και φαίνεις και ξεφαίνεις και τον νου μου εσύ τον παίρνεις
Κόρη στο κιλιμάκι σου κάνε και μένα τόπο
Μεσύ θα βάλεις τα πλουμιά κι εγώ θα δένω κόμπο
Και κάνεις την γιρλάντα καρδούλα μου ταγιάντα
Κόρη το κιλιμάκι σου πόσα χει η αγορά του
Την αγορά πλερώνω τη και παίρνω την κυρά του*

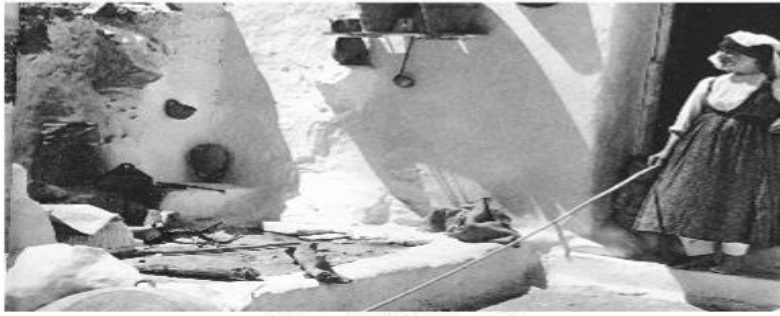

Photo: Apollonius 1966

Δ΄ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:
ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Εδώ μπορούμε να αναφέρουμε και να αναλύσουμε συνοπτικά κάποιες θρησκευτικές πεποιθήσεις που απορρέουν από τα τραγούδια του γάμου (Πχ λευκό περιστέρι που μπαίνει στην εκκλησία = σύμβολο αγνότητας της νύφης, παρακλήσεις στην Παναγιά για έναν καλό γάμο με απογόνους). Ακόμη, συζητάμε για τη διαφορά μεταξύ πολιτικού και θρησκευτικού γάμου και, χωρίς ιδιαίτερη εμβάθυνση, κάνουμε έναν διάλογο για τη θρησκευτική πίστη.

1) Βρείτε τα σημεία στα αποσπάσματα τραγουδιών που σας δίνονται, τα οποία αναφέρονται σε θρησκευτικά «πιστεύω».

- Πρόβαλε πάπια του γιαλού κι άσπρο μου περιστέρι
να δεις γαμπρό σταυραετό που θα τον κάνεις ταίρι .

Γαμπρέ μου καλορίζικη η νυφική σας κλίνη

Κι ό,τι ποθεί η καρδούλα σας, η τύχη να σας δίνει.

- **Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου,** με τον Μονογενή σου,
στ αντρόγυνο που θα γενεί να δώκεις την ευχή σου.

Εύχομαι να ριζώσετε, ωσάν τα κυπαρίσσια,

του χρόνου τέτοια εποχή να κάνετε βαφτίσια.

Του γάμου τα σεντόνια σας κι η **Νυφική Παστάδα,**

λευκά σαν της ψυχούλας σας, σαν της Λαμπρής λαμπάδα.

Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου, που τόσο σ αγαπούμε

δώσε χαρά και ευλογία σ αυτούς που τραγουδούμε.

• **Τσαμπίκα μου και Παναγιά Αφέντρα και Κυρά μου**

ρίξε ευλογία και χαρά στα στρώματα του γάμου...

Φανερωμένη Παναγιά που ευλογάς τον κόσμο

τα νιόνυφα κρεβάτια μας ευλόγησε με δυόσμο..

Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μας, φίλη και χωριανή μας

σ έχουμε μέσα στο χωριό και μέσα στη ψυχή μας.

Από παραδοσιακά γάμου
Αρχαγγέλου σε ρυθμό σούστας

Έλα η ώρα η καλή

και της Παναγιάς της βασίλισσας.

Ο Χριστός περνά με τους δούλους του,

τους Αποστόλους του.

Και συχνορωτά που'ναι ο νιος Παστός

να τον ευχηθούν και να τον ευλογήσουν

«Παστός»
Παραδοσιακό Αρχαγγέλου

Έλα η ώρα η καλή και τουχριστού η χάρη

και να ναι καλορίζικο του γάμου το ζυμάρι.

«Το κουλούρι»
παραδοσιακό Αρχαγγέλου

2)Συζητήστε μες στην τάξη την σύνδεση της θρησκείας με τα έθιμα. Αναφέρατε κι άλλα παραδείγματα εκτός του γάμου.

3) Συζητάμε για τις κυριότερες διαφορές θρησκευτικού και πολιτικού γάμου.

Στη συνέχεια περνούμε σε δραστηριότητες που θα στηρίξουν την καλοκαιρινή γιορτή του σχολείου, που διεξάγεται την τελευταία μέρα πριν τις διακοπές των παιδιών. Στόχος είναι η παρουσίασή τους από την τάξη μας, ανάμεσα στις υπόλοιπες παρουσιάσεις των άλλων τάξεων. Και σ' αυτήν τη διαδικασία στηρίζεται το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα και η δημιουργικότητα παράλληλα αυτή τη φορά με τη ψυχαγωγία και τη διασκέδαση. Προσεγγίζονται διαθεματικά τα παρακάτω μαθήματα, τα οποία είναι ειδικότητας και μπορούν να ενταχθούν στις διδακτικές ώρες αυτών των μαθημάτων υπό την στήριξη των αντίστοιχων εκπαιδευτικών.

Ε΄ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ «ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ».

Της έχουμε προαναφέρει, μελετώντας ένα τραγούδι ή ένα είδος τραγουδιού, οφείλουμε να μελετήσουμε και το πλαίσιο αναφοράς του, για να κατανοήσουμε περισσότερο το νόημά του. Με της προηγούμενες δραστηριότητες τα παιδιά έχουν αποκτήσει μια καλή επαφή με το πλαίσιο των τραγουδιών του έρωτα και του γάμου, που είναι τα τοπικά

ήθη και οι αντιλήψεις για τον έρωτα στο παρελθόν και το τοπικό έθιμο του γάμου αντίστοιχα. Έχοντας λοιπόν συλλέξει αρκετό πληροφοριακό υλικό, το οποίο έχουν κατανοήσει, μπορούν να προχωρήσουν στη νέα της αποστολή. Με τη βοήθεια της δασκάλας της θεατρικής αγωγής και στο αντίστοιχο μάθημα θα προσπαθήσουν να γράψουν το σενάριο της θεατρικού σκετς, στο οποίο θα συμμετέχουν τα ίδια τα παιδιά και όπου θα εμπεριέχονται στοιχεία που μελέτησαν. Για παράδειγμα η γνωριμία δυο νέων και ο γάμος της, σύμφωνα με τα τοπικά δεδομένα που μελέτησαν (θα μπορούσε να προστεθούν και σύγχρονα στοιχεία από την τωρινή εποχή των παιδιών στην πλοκή ή της ήρωες). Έπειτα θα πρέπει να επιλέξουν πλειοψηφικά μερικά απ τα τραγούδια που μελέτησαν(και απ' της δυο κατηγορίες) και να τα εντάξουν στο σενάριο.

Είναι μια πολύ καλή δραστηριότητα, ώστε τα παιδιά μέσα από « παιχνίδια ρόλων» να εντυπώσουν ακόμα πιο βαθιά το θέμα μελέτης της, να γίνουν οι ίδιοι ήρωες και να νιώσουν την αίσθηση του να είσαι κάποιος της. Επιπλέον καλλιεργείται η φαντασία της, ενισχύεται η δημιουργικότητα της και αποκτούν επαφή με της τεχνικές της διεξαγωγής μιας θεατρικής παράστασης.

ΣΤ΄ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ

«ΜΟΥΣΙΚΗΣ-ΧΟΡΟΥ»

Σε αυτό το στάδιο τα παιδιά καλούνται να μάθουν να τραγουδούν σωστά τα τραγούδια που θα χρησιμοποιηθούν στα πλαίσια της θεατρικής παράστασης και που θα ερμηνευθούν από τα ίδια.

Μαθαίνουν επίσης τους χορούς εκείνους που στηρίζονται πάνω σε κάποια τραγούδια, όπως είναι ο «Κάτω», «Το Ρινάκι», καθώς και τη «Σούστα», που είναι βασικός χορός για το έθιμο του γάμου.

Τα βήματα είναι πολύ μικρά και εύκολα, οπότε αυτή η διαδικασία δεν θα κουράσει τα παιδιά («Κάτω» και «Ρινάκι» έχουν ίδια βήματα με διαφορά στο πιάσιμο των χεριών).

Εδώ, πέρα από τους ομαδοσυνεργατικούς στόχους που προκύπτουν, προκύπτουν παράλληλα και οι μουσικοί, αφού τα παιδιά εστιάζουν στη φωνητική εξάσκηση - ορθοφωνία, καθώς και στην προσέγγιση των μουσικών οργάνων που χρησιμοποιούνται στα δημοτικά τραγούδια που μελετούμε.(μπορεί να υπάρξουν μικρές αναφορές και για άλλους τρόπους, π.χ καταγωγή των υπολοίπων μαθητών).

Ζ΄ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ

«ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ»

Τα παιδιά καλούνται να επιδείξουν και πάλι το καλλιτεχνικό τους ταλέντο. Αυτή τη φορά θα ζωγραφίσουν το φόντο του σκηνικού όπου θα διαδραματιστεί η θεατρική παράσταση. Μπορούν παράλληλα να γράψουν διάσπαρτα τετράστιχα απ' τα τραγούδια που μελέτησαν και τους άρεσαν.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Εφόσον ολοκληρωθούν οι παραπάνω δραστηριότητες και πριν παρουσιάσουμε τα δρώμενά μας στη γιορτή, μας μένει η τελική λεπτομέρεια, το κέρασμα των καλεσμένων το «μελεκούνι». Οι μικροί μας ζαχαροπλάστες λοιπόν θα φτιάξουν τα μελεκούνια για τους καλεσμένους, που στην προκειμένη περίπτωση είναι οι γονείς και οι συγγενείς που θα παρευρεθούν στη γιορτή. Η διαδικασία είναι εύκολη και τα υλικά απλά και η δραστηριότητα μπορεί να λάβει χώρα εντός σχολείου στην ώρα της ευέλικτης ζώνης. Αν είναι εφικτό, μπορεί να έρθει κάποια μητέρα ή γιαγιά που να γνωρίζει τη συνταγή για να υποστηρίξει την παρασκευή τους.

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και η καθεμιά εκτελεί τη δική της εργασία για την παρασκευή.

ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΕΙΑΣΤΟΥΜΕ:

μέλι

σουσάμι

ζάχαρη

κανέλα σε σκόνη

μοσχοκάρυδο

κόλιανδρο

ξύσμα πορτοκαλιού (ή περγαμόντου)

Χυμό από λεμόνι

αμύγδαλα ασπρισμένα για το γαρνίρισμα

σελοφάν για το τύλιγμα

Οδηγίες - Περιγραφή:

1. Καβουρδίζουμε το σουσάμι.
2. Στη συνέχεια το κοπανίζουμε ελαφρά σε ένα γουδί ή το τρίβουμε στο μπλέντερ.
3. Βράζουμε καλά το μέλι μέχρι να χάσει την υγρασία του και να αρχίσει να στερεοποιείται και το ανακατεύουμε καλά με τα υπόλοιπα υλικά.
4. Καθαρίζουμε και βρέχουμε μια μαρμαρίνη επιφάνεια και απλώνουμε το μείγμα του μελιού όσο είναι ακόμα ζεστό και μαλακό. Πιέζουμε πάνω στην επιφάνειά του ένα ένα τα αμύγδαλα έτσι ώστε να ενσωματωθούν σε αυτό και το αφήνουμε να κρυώσει.
5. Μόλις κρυώσει το μελεκούνι το κόβουμε σε ρόμβους ή με κάποιο καλούπι σε σχήματα που θέλουμε με πλευρές 7 εκ. (μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα μεγάλο χάρακα). Τυλίγουμε κάθε ρόμβο σε σελοφάν και το διατηρούμε έτσι για μεγάλο διάστημα.

Συμπεράσματα

Μέσα από τις δραστηριότητες που αναφέραμε παραπάνω μπορούμε να επιτύχουμε τους διδακτικούς στόχους τους οποίους έχουμε θέσει.

Καταρχάς , τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τη λαϊκή παράδοση, και, ίσως ακόμα με το ίδιο τους το παρελθόν. Δεν είναι τυχαίο το ρητό ότι *«για να προχωρήσεις καλύτερα προς το μέλλον, πρέπει να γνωρίζεις καλά το παρελθόν σου»*. Αυτή η –από αρχική άποψη- ψυχαγωγικού χαρακτήρα γνώση και ανάλυση του δημοτικού τραγουδιού δίνει μια πρώτη τάξεως ευκαιρία στους μαθητές μας να φανταστούν μια ολόκληρη εποχή, τα ήθη, τα έθιμα, τις αντιλήψεις που επικρατούσαν τότε.

Η περιοχή του Αρχαγγέλου είναι μόνο ένα παράδειγμα, που πρέπει να αποτελέσει το έναυσμα για ενασχόληση με την ιστορία και την παράδοση του κάθε τόπου της Ελλάδας. Κάθε περιοχή, ακόμα και η τελευταία γωνιά της Ελλάδας κουβαλά τη δική της ιστορία και τις δικές της παραδόσεις και ο εκπαιδευτικός είναι καλό να διδάξει αυτές τις παραδόσεις του τόπου στον οποίο διδάσκει ή να δώσει την ευκαιρία στους μαθητές του να γνωρίσουν τις παραδόσεις του τόπου καταγωγής

τους, και μέσα στην τάξη να γίνει μια αλληλεπίδραση και σύγκριση των παραδόσεων και συγκεκριμένα των δημοτικών τραγουδιών του έρωτα και του γάμου με τα οποία εδώ καταπιανόμαστε. Και αυτό, γιατί είναι πιθανό στη σχολική τάξη να συνυπάρχουν παιδιά με καταγωγή από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας, και είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να αναφερθούν και δημοτικά τραγούδια του γάμου και του έρωτα από άλλες περιοχές, και τα παιδιά να μας πουν τις σκέψεις και τις προτιμήσεις τους, ακούγοντάς τα όλα μαζί, αντιπαραθέτοντάς τα και συγκρίνοντάς τα.

Με αυτό τον τρόπο, επιτυγχάνουμε την επαφή των παιδιών με τα δημοτικά τραγούδια και τη λαϊκή παράδοση γενικότερα.

Τα οφέλη της ενασχόλησης με το δημοτικό τραγούδι σε επίπεδο γνωστικό είναι πρόδηλα, στους τομείς της γλώσσας, των ηλεκτρονικών υπολογιστών, της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής, των θρησκευτικών, των εικαστικών και της μουσικής, στους οποίους έχουμε εκτενώς αναφερθεί παραπάνω.

Παράλληλα, τα παιδιά αναπτύσσουν δεξιότητες πολύ σημαντικές σε ανθρώπινο επίπεδο: μαθαίνουν να συνεργάζονται για την επιδίωξη ενός κοινού σκοπού, με το χωρισμό τους σε ομάδες και με τον καταμερισμό ξεχωριστής εργασίας σε καθένα από αυτά. Και κατόπιν, όταν κληθούν να οργανώσουν σε ένα κοινό αποτέλεσμα τη δουλειά που ατομικά έχουν κάνει ως τώρα, μαθαίνουν να σέβονται τις απόψεις και τη δουλειά των συμμαθητών τους, ανταλλάσσουν απόψεις και γνώμες για το πώς θα παρουσιάσουν τη δραστηριότητά τους και, μέσα από μια τέτοια διαδικασία διδάσκονται εμπράκτως τις βασικές αρχές ενός δημοκρατικού και γόνιμου διαλόγου.

Επιπλέον, οι μαθητές κοινωνικοποιούνται όχι μόνο στα πλαίσια της σχολικής τάξης, όταν καλούνται να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους για την εκπόνηση μιας εργασίας, αλλά και έξω από αυτήν.

Ζητώντας από αυτά να πάρουν συνεντεύξεις από γηραιότερους, να πάρουν πληροφορίες από ανθρώπους άλλης ηλικίας και πιθανόν κουλτούρας, έχουν την ευκαιρία να συναναστραφούν με κάτι άλλο έξω από την ιδιοσυγκρασία τους, πράγμα το οποίο ανοίγει τους πνευματικούς ορίζοντες τους τις σκέψεις τους για τον κόσμο γενικά.

Η διδακτική, λοιπόν, αξιοποίηση του δημοτικού τραγουδιού προσφέρει ποικίλα οφέλη σε πολλά επίπεδα, και εναπόκειται στον εκπαιδευτικό, το πώς θα κερδίσει αλλά και πώς θα διατηρήσει το ενδιαφέρον του μαθητή αμείωτο.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΟΥ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΑΜΕ:

Στον πεύκο τον Καλυβωτό

*Στον πεύκο τον καλυβωτό
α που ναι στην Πατέλλα
Εκεί θα σε λαμένω εβώ
κ όποτε θέλεις έλα.
Θέλεις πουλί μου πρόβαλε
θέλεις μην επροβάλεις.
Κι άφηστη την αγάπη μας
να πάει στο χαλάλι.*

Έρημος

*Αχ τον έρημο σκοπό καρδιά μου σαν τον κούσεις,
Ο νους μου διασκορπίζεται σαν τ' ουρανού την πούσι,
Εύπνα ψιλομελαχρενή κ εβώ για σέναν ήρτα,
Για να μου δώσεις το φιλί να φύγω που ναι νύχτα,
Εύπνα κι ο έρωτας περνά από τη γειτονιά σου,
Χρυσές πλεξούδες σου φέρε να πλέξεις τα μαλλιά σου,*

Τα μελιζανιά

*Πέρδικα της ανατολής και ψάρι της θαλάσσης,
Τα μελιζανιά να μην τα βάλεις πια,
Τον έρωτα που πιάσαμε καλά να τον βαστάξεις,
Τα μελιζανιά να μην τα βάλεις πια,
Τα αηδόνια της ανατολής και τα πουλιά της δύσης,
Τα μελιζανιά να μην τα βάλεις πια,
Όλα γλυκά θα κελαηδούν όταν θα μου μιλήσεις...*

Κόρη το κιλίμάκι σου

Κόρη το κιλιμάκι σου μην το πολλοφοβάσαι
Βάλε την τύχη μου μπροστά και κείνη βοηθά σε
Και φαίνεις και ξεφαίνεις και τον νου μου εσύ τον παίρνεις
Κόρη στο κιλιμάκι σου κάνε και μένα τόπο
Μεσύ θα βάλεις τα πλουμιά κι εγώ θα δένω κόμπο
Και κάνεις την γιρλάντα καρδούλα μου ταγιάντα
Κόρη το κιλιμάκι σου πόσα χει η αγορά του
Την αγορά πλερώνω τη και παίρνω την κυρά του

Ο Παστός (απόσπασμα)

«Έλα η ώρα η καλή
και της Παναγιάς της βασίλισσας.
Ο Χριστός περνά με τους δούλους του,
τους Αποστόλους του.
Και συχνορωτά που ναι ο νιος Παστός
να τον ευχηθούν και να τον ευλογήσουν:
Να γηράσουσι μονοστέφανοι
μονοστέφανοι και μονοκούμπαροι
μονοκούμπαροι και μονοσύντεκνοι
μονοσύντεκνοι και μονοσύγγενοι.
Όλοι πείτε το κι ευκηστείτε τους
να γηράσουσι με πολλά καλά
και πολλά αγαθά».

Κιέλην άντραν έχω

Κιέλην αντραν έχω κι έν εχει τσουλί
Θα πιω να του περάσω τρίχες με το σουβλί
Κι επέρασα του τρίχες, τρίχες με το σουβλί
Και τούτος ο κακούργος δεν θέλει να με δει
Κιέλην άντραν έχω πώς να σας το πω
Με δέρνει με σκοτώνει μα εβώ τον αγαπώ

Το βοτάνι

Έρωτα που με πλήγωσες δως μου και το βοτάνι
Γιατί στον κόσμο δεν έχει γιατρό για να με γιάνει
Που τες πολλές λαβωματιές που χω στα στήθια πάνω
Τα νιάτα μου βαρέθηκα και θέλω να πεθάνω
Τα πάθη που χω εγώ για σε, βουνό δεν τα σηκώνει
Μα η πολλή αγάπη σου σαν το κερί τα λιώνει.

Ο Ποταμός(απόσπασμα)

Η μέρα έχει βάσανα την νύχτα ειν' ωραία
γιατί έρχεσαι στον ύπνο μου και μου κρατάς παρέα
Απόψε η νύχτα χιόνισε και τα πουλιά παγώσαν
Κι εγώ στην πόρτα σου έμεινα και κρύο δεν ενιώσα...
Για μιαν Αρχαγγελίτισσα στον Αίθωνα ξενύχτησα

Ο Κάτω

Έλα κατέβα Παναγιά με τον Μονογενή σου
Στ' αντρόγυνο που κάναμε να δώκεις την ευκή σου
Δως τους Παναγιά μου χρόνια σαν της λεμονιάς τα κλώνια
Γαμπρός μας ειν ο ήλιος και η νύφη το φεγγάρι
Κι η πούλια κι αυγερινός επιάσασι κουμπάροι
Σαν τα λούλουδα του κάμπου ο γαμπρός κι η νύφη λάμπου
Της νυφοπούλας πέφτει της κορώνα στο κεφάλι
Που ναι η τιμή της ξακουστή κι η δόξα της μεγάλη
Νυφοπούλα να γηράσεις και τρισέγγονα να πιάσεις.....

Το Κουλούρι

Έλα η ώρα η καλή
και του Χριστού η χάρη
και να ναι καλορίζικο
του γάμου το ζυμάρι.

Κουλούρι πλάσω του γαμπρού
Κουλούρι του κουμπάρου
πανέρι καστανόπλεκτο
να παν να του πάρουν.

Το Ρινάκι

Ωραία νυφοπούλα μου , έρεις το ρινάκι μου,
Πρέπει να το χεις χάρη
Γιατί σου δώσαμε σταυρό, έρεις το ρινάκι μου,
Με το μαργαριτάρι
Τριανταφυλλάκι μου κλειστό που σε βάζουν στον Χριστό

*Της νύφης μας το πρόσωπο, έρεις το ρινάκι μου,
Και του γαμπρού τα μάτια
Και της κουμπάρας το κορμί, έρεις το ρινάκι μου,
Κάνει τις καρδιές κομμάτια
Σαν αμυγδαλιά ανθισμένη είναι η νύφη στολισμένη*

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΕΒΑΤΙΑ, ΤΟΝ ΓΑΜΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗ ΝΥΦΗ

(χορευτά σε σούστα)

- *Ωραία να στολίσετε την νυφική τους στρώση
χρόνια πολλά και όμορφα η Παναγιά να δώσει
Κορίτσια τραγουδίσετε και ραίνετε κολώνια
Και στρώσετε με τις ευχές τα νυφικά σεντόνια.
Κάνετε μέρος να σταθώ, ποθώ να τραγουδήσω
Αρχαγγελίτης ο γαμπρός να τον ευχαριστήσω.
Πρόβαλε νύφη μας καλή με το χαμόγελό σου
να δεις τις δόξες και χαρές, πούρταν στο σπιτικό σου.*
- *Πρόβαλε πάπια του γιαλού κι άσπρο μου περιστέρι
να δεις γαμπρό σταυραετό που θα τον κάνεις ταίρι .
Γαμπρέ μου καλορίζικη η νυφική σας κλίνη
Κι ό,τι ποθεί η καρδούλα σας, η τύχη να σας δίνει.
Τριανταφυλλιά μου όμορφη και κρίνε μυρωδάτε,
εύχομαι καλορίζικα κι ωραία να περνάτε.
Απόψε στα κρεβάτια σας όλοι μας τραγουδούμε,
Χίλια καλά στο σπίτι σας ευχόμαστε να δούμε.*

- *Η Παναγία θέλησε να γίνετε ζευγάρι,
και η χαρά σας άρχισε με του Χριστού τη χάρη
Η ευτυχία να γενεί πέλαγος δίχως δύση
Να ευτυχήσετε τα δυο σε όλη σας τη ζήση.
Έλα η ώρα η καλή στη νυφική σας κλίνη
ο βίος σας ανθόσπαρτος και ευτυχής να γίνει.
Έρθε η ώρα η καλή, ώρα καλή και τύχη
Και πάνω στα στεφάνια σας, Χριστός να κατοικήσει.*

- **Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου,** με τον Μονογενή σου,
στ αντρόγνυνο που θα γενεί να δώκεις την ευχή σου.
*Εύχομαι να ριζώσετε, ωσάν τα κυπαρίσσια,
του χρόνου τέτοια εποχή να κάνετε βαφτίσια.
Του γάμου τα σεντόνια σας κι η **Νυφική Παστάδα,**
λευκά σαν της ψυχούλας σας, σαν της Λαμπρής λαμπάδα.
Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου, που τόσο σ αγαπούμε
δώσε χαρά και ευλογία σ αυτούς που τραγουδούμε.
Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου, μέσα στα κυπαρίσσια
την κλίνη νύφης και γαμπρού ευλόγα την περίσσια.
Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου, και Χωριανή ακόμα,
δώσε χαρά στα νιόνυφα στα χείλη και στο στόμα.
Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου στα νιόνυφα που αρχίζουν
μέσα στον κήπο τους χαρές και ομορφιές να ανθίζουν..
Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μου, με τα πολλά καντήλια,
φύλαγε τα νεόνυμφα να σου τα κάμω χίλια.
Τσαμπίκα μου και Παναγιά Αφέντρα και Κυρά μου
ρίξε ευλογία και χαρά στα στρώματα του γάμου...
Φανερωμένη Παναγιά που ευλογάς τον κόσμο
τα νιόνυφα κρεβάτια μας ευλόγησε με δυόσμο..*

Ω, Παναγιά Τσαμπίκα μας, φίλη και χωριανή μας
σ' έχουμε μέσα στο χωριό και μέσα στη ψυχή μας.

Αρχαγγελίτης ο γαμπρός κι η νύφη είναι δικιά μας
χίλιες ευχές σας δίνουμε μέσα από την καρδιά μας..

Η νύφη της Ρόδου όμορφη, αγνή σαν περιστέρι,
η νύφη απ τον Αρχάγγελο, στη Γη δεν έχει ταίρι!

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

Καπιτάνος Στέφανος (κανακιστής)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Θεοφάνης Μπογιάννος, (2006). «Σελίδες Ιστορίας Δήμου Αρχαγγέλου»
Πολιτιστικά τεύχη Δήμου Αρχαγγέλου « Ο Αίθωνας»

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

www.aegeancuisine.gr

WWW.GOOGLE.GR

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΡΟΔΟΥ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ:
Η ΛΑΪΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΚΑΤΣΑΔΩΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΝΤΑΚΑ ΤΣΑΜΠΙΚΑ (4112009133)

ΤΣΑΚΙΡΗ ΦΛΩΡΑ (4112005119)

